

عربستان سعودی پروژه شکست خورده جلب اجماع علیه ایران را تکرار می‌کند

بازی با کارت‌های سوخته

سارا معصومی

باید ایران را در منطقه از پادر آوریم، این عبارت گویای غایتی است که عربستان سعودی مدت‌هاست رسیدن به آن را در سرلیست آرزوهای منطفه‌ای خود قرار داده اما برای تحقق آن هر بار از مسیرهای تکراری عبور می‌کند، در بن بست‌های یکسان گرفتار می‌شود و باز برای جامه عمل پوشاندن به آن همان اشتباهات گذشته را تکرار می‌کند. این‌بار عربستان سعودی همزمان دو پروژه را پیش می‌برد؛ مقصر جلوه دادن ایران در استنفغای ناگهانی سعد حریری، نخست‌وزیر لبنان و البته کردن تهران به موشک‌پراکنی به سمت ریاض با ابزار حوثی‌های یمن. روز یکشنبه همزمان با اعلام خبر برگزاری نخستین مصاحبه تلویزیونی سعد حریری در ریاض، عربستان سعودی خواهان برگزاری جلسه فوق‌العاده اتحادیه عرب با موضوع این شد. ریاض سوژه اصلی برای دور هم جمع شدن اعراب ار دخالت‌های ایران در منطقه می‌خواند و البته برخی منابع عربی نیز می‌گویند که دخالت ایران در ماجرای حمله موشکی حوثی‌ها به فرودگاه بین‌المللی ریاض یکی از پایه‌های طرح این درخواست ریاض است. دخالت ایران در مسائل کشورهای منطقه ادعایی که با گذشت بیش از ۱۰ روز اقامت اجباری نخست‌وزیر یک کشور مستقیم در ریاض به مزاحی تلخ بیشتر شبیه است تا خبری نزدیک به واقعیت. پس از آنکه عربستان در خواست تشکیل جلسه اتحادیه عرب را داد همانطور که پیش‌بینی می‌شد، ایران و متحده عربی و بحرین بی‌اندک چون و چربی درخواست پذیرفته‌ار لیبک گفتند. البته جیبیوتی که ریاست دوره‌ای اتحادیه عرب را برعهده دارد نیز تاکنون موافقت خود را با دستور کار این نشست فوق‌العاده اعلام کرده است.

عربستان سعودی در حال حاضر از همان الگوی حرکتی پیروی می‌کند که پس از اعدام شیخ نمر در ژانویه سال ۲۰۱۶ برای تحت فشار قرار دادن ایران به آن متوسل شده بود. تکه‌های این الگو نیز به این ترتیب در کنار هم قرار گرفتند: تلاش برای تحریک ایران، قسر دادن واکنش‌های ایران در نقطه‌های مدنظر سعودی، تلاش برای مقصر جلوه دادن تهران و جلب اجماع منطقه‌ای، در امنطقه‌ای و بین‌المللی علیه تهران و در نهایت امتیازگیری از ایران، در جریان اعدام شیخ نمر و حمله جریان‌های خودسره به نمایندگی یمنی سعودی در تهران و مشهد، تا حدودی هزینه جدل با تهران در همان مسیری قرار گرفت که سعودی به دنبال آن بود و در نهایت رابطه دیپلماتیک با ایران همانطور که ریاض برنامهریزی کرده بود به پایان رسید و تا مدت‌ها در رسانه‌های منطقه‌ای، ایران کشوری بود که از عهده میزبانی ایمن از دیپلمات‌های سایر کشورها بر نمی‌آمد. البته در آن پرونده نیز تهران از بخش‌هایی از مسیر باصوری استراتژیک عبور کرد و توطئه‌های عربستان را تا کام گذاشت تا عملاً اجماع بین‌المللی مدنظر سعودی علیه ایران شکل نگیرد. در تازه‌ترین ماجراجویی خطرناک عربستان در منطقه نیز ایران را به مجله‌ای از توپ زدن در زمین بازی ایران منتظر عربستان پرهیز کرده و اقدام‌های ریاض یک به یک با تیرهای به خودی بدل می‌شوند. عربستان سعودی درخواست تشکیل نشست فوری اتحادیه عرب را در روز گاری مطرح و تلاش می‌کند آن را به مهمانی است که نه ایران قابل حذف از منطقه است و نه عربستان سعودی در وجهان عرب بسیار نامه‌خوان است، باید از عربستان سعودی سوال کرد که

ایران - روسیه

روسیه؛ هم با ایران هم با عربستان سعودی

گروه دیپلماسی | معادلات منطقه خاورمیانه به گونه‌ای پیش می‌رود که ایستادن در سمت صحیح تاریخ به گویای هدف کشوری آسان نیست. عربستان سعودی با سرعت غیرقابل پیش‌بینی تلاش می‌کند کشورها را با وادار به ایستادن در کنار خود کند اما باز آنها به دلیل قرار گرفتن در کنار ایران انتقام بگیرد. در چنین شرایطی نقش‌کی که روسیه بازی می‌کند مورد توجه بسیاری از تحلیلگران کشورهای منطقه‌ای و در امنطقه‌ای قرار گرفته است.

مارک کاتز از تحلیلگران مسائل منطقه در نوشتاری برای میدل ایست آنلاین نوشت: روسیه تا چه زمانی می‌تواند هم ایران دست در دست باشد و هم با عربستان رابطه خوبی داشته باشد؟ این تحلیلگر در این یادداشت نوشته است: هدف ولادیمیر پوتین، رییس‌جمهور روسیه این نیست که اختلاف میان ایران و سعودی را حل و فصل کند بلکه مسکو به دنبال کنتری و مدیریت این اختلاف است تا بتواند در سایه این مدیریت، همکاری ی با هر دو کشور را ادامه داده یا حتی در برخی از موارد در حجم این همکاری بی‌افزاید.

siasiat@etemadnewspaper.ir

شنبه ۲۳ آبان ۱۳۹۶، ۲۵ صفر ۱۴۳۹، ۱۴ نوامبر ۲۰۱۷، سال پانزدهم، شماره ۳۹۵۴

نگاه روز

اتحادیه عرب، آخرین امید عربستان

به عنوان نماینده مشروع دولت لبنان در جلسه پذیرد، باید در این مورد منتظر ماند تا ببینیم واکنش کشورهای دیگر عربی و لبنان در مورد این قضیه چه خواهد بود.

برای هر مصوبه‌ای در مورد لبنان یا هر مساله دیگری، اتحادیه عرب نیاز به اجماع دارد و هیچ قطعنامه و بیانیه‌ای بدون اجماع در این سازمان قابل تصویب نیست. در مورد لبنان قطعاً کار عربستان سعودی سخت خواهد بود. از سوی دیگر در مورد ایران نیز می‌دانیم که مصر، به عنوان میزبان اتحادیه عرب، با ایران رابطه سیاسی و دیپلماتیک ندارد، در نتیجه دولت مصر دنبال این خواهد بود که ببینند از تحولات کنونی چگونه برای منافع خودش در ارتباط با عربستان و دیگر کشورهای حاشیه خلیج فارس بهره‌برداری می‌کند. مصری‌ها مایل‌ند رند که نعل به نعل از سیاست‌های عربستان پیروی کنند، به هر حال از دیرباز رقابتی بین مصر و عربستان در خصوص رهبری جهان عرب وجود داشت. موقعیت مصر اما در شرایط کنونی تا حد زیادی نسبت به گذشته تضعیف شده است به خصوص بعد از بهار عربی و کودتای سیزی، مشکلات اقتصادی و سیاسی داخلی مصر را تا حد زیادی مشغول به خود کرده است. شرایط کنونی مصری‌ها زیاد علاقه‌مند نیستند که در برابر عربستان جبهه‌بندی کنند. با این حال قاهره برای اینکه تمام تخم مرغ‌های خود را در سبد عربستان سعودی قرار ندهد، سعی می‌کند تا جایی که می‌تواند یک فضای بازی برای خود تعریف بکند و از آن بهره برد.

بخش عمده‌ای از موضع‌گیری کشورهای عربی در برابر عربستان سعودی، به سیاست خارجی و رفتار دیپلماتیک ما بر می‌گردد. متأسفانه ما نه بعد و نه قبل از وقایع بهار عربی نتوانستیم از شکاف‌های موجود در رابطه مصر و عربستان بهره‌برداری کنیم و روابط خودمان را با این کشور تعدیل بکنیم.

دیپلماسی غیرفعال و ناکارآمد ما در جهان عرب، تا حد زیادی یکی از عوامل شرایط کنونی است. اما نباید منافع اقتصادی و مالی مصر در عربستان سعودی و کشورهای حاشیه خلیج فارس را فراموش کرد که مهم‌ترین منابع ارز خارجی این کشور به حساب می‌آیند. اصلی‌ترین گرایش سیاست خارجی مصر این است که بتواند با سیاست‌های خودش امتیازها و منابع بیشتری از عربستان سعودی و کشورهای حاشیه خلیج فارس بگیرد و شاید منفعت و دستاوردی در حمایت از ایران ببیند.

از سوی دیگر یکی دیگر از بازیگرانی که در رابطه با مسائل جاری لبنان فعال است، دولت فرانسه است. فرانسه جز در لبنان که موقعیت بسیار ویژه‌ای دارد و تا اندازه‌ای در تونس، ایران و اتحادیه عرب با خواست عربستان سعودی، حزب‌الله را یک گروه تروریستی معرفی کرده است و مواضع این اتحادیه در حمایت از عربستان سعودی در برابر ایران نیز کاملاً سلیقه‌دار است. کشورهای این منطقه از شمال آفریقا مانند گذشته نیست و مانند بریتانیا که جایگاه خود را در خلیج فارس طی دهه‌های اخیر به امریکایی‌ها واگذار کرده است، در مغرب عربی و شمال آفریقا فرانسه موقعیت ضعیف‌تری نسبت به ایالات متحده امریکا دارد. بعد است که فرانسوی‌ها علاقه‌مند باشند نفوذ خود را در منطقه علیه عربستان سعودی به کار گیرند به خصوص که منافع اقتصادی و سیاسی زیادی در رابطه خود با این کشور و ایران در منطقه عربی به عنوان نزدیک‌ترین متحد این کشور دارند. با این حال، لبنان مسک مورد ویژه است، که هم جمعیت مسیحی لبنان و هم دولت سعد حریری با فرانسوی‌ها رابطه ویژه‌ای دارند به خصوص که شخص حریری نیز یکی از محل‌های اقدامش در پاریس است، اما در اتحادیه عرب، بعد است که فرانسوی‌ها نفوذ چندان و جای بازی زیادی داشته‌باشند.

«مدیر کل پیشین خاورمیانه وزارت امور خارجه

قاسم محبعلی*

در شرایط کنونی نزدیک‌ترین و دم دست‌ترین ابزار عربستان سعودی برای اعمال فشار علیه ایران، اتحادیه عرب است. بعد از بحرانی که عربستان و متحدانش در رابطه با قطر پیش آوردند، شورای همکاری خلیج فارس عملاً دیگر امکان تشکیل جلسه ندارد. دو سازمان بین‌المللی و چند جانبه دیگری که عربستان امکان استفاده از آنها را برای توجیه سیاست‌های اخیر خودش دارد، اتحادیه عرب و سازمان همکاری‌های اسلامی هستند. سازمان همکاری‌های اسلامی هم از آن جهت که ایران یکی از اعضای برجسته آن است و بسیاری از کشورهای دیگر عضو تمایل به این ندارند که وارد اجماع با عربستان سعودی شوند، تا حد زیادی به عنوان گزینه اصلی برای عربستان مطرح نیست. در نتیجه آخرین امید عربستان سعودی برای ایجاد نوعی اجماع و پشتیبانی بین‌المللی از رفتارش اتحادیه عرب است. بر این اساس عربستان سعودی مایل است که با استفاده از بیانیه اتحادیه عرب، به نوعی سیاست‌های خودش را در قالب یک اجماع منطقه‌ای در روابطش با غرب و دیگر سازمان‌های بین‌المللی توجیه کند. به همین دلیل است که عربستان تقاضای برگزاری نشست اضطراری وزرای خارجه اتحادیه عرب در هفته آینده را مطرح کرده است.

در حال حاضر هم لبنان و هم عربستان سعودی عضو اتحادیه عرب هستند و پیش‌بینی می‌شود که به راحتی اجماعی در مورد آنچه از سوی دولت عربستان «دخالت ایران در کشورهای عربی» نامیده می‌شود، شکل بگیرد. بعد است در برابر این ادعای عربستان کسی در اتحادیه عرب، از ایران حمایت کند. متأسفانه مناسبات مابا کشورهای عربی، عموماً به اندازه کافی گرم نیست و به همین دلیل استفاده از اتحادیه عرب فرصت خوبی برای عربستان سعودی ایجاد می‌کند تا نوعی پوشش بین‌المللی برای اقداماتش فراهم کند، به خصوص که اقدامات اخیر این پادشاهی با واکنش مثبت جهانی مواجه نشده است. امریکا، اروپا و حتی اسرائیلی‌ها، خیلی حاضر به حمایت از اقدامات و دخالت‌های پادشاهی سعودی در مساله لبنان نشدند، طبیعتاً آنها به دنبال این خواهند بود تا حمایت بیشتری برای اقدامات خودشان جمع کنند.

از یک سو به گمان من محکومیت ایران و محکومیت حزب‌الله لبنان از جمله مصوبه‌هایی خواهد بود که سعودی‌ها بدون مشکل می‌توانند آن را در جلسه اتحادیه عرب، به صورت اجماعی تصویب کنند. در مجموع پیش از این اتحادیه عرب با خواست عربستان سعودی، حزب‌الله را یک گروه تروریستی معرفی کرده است و مواضع این اتحادیه در حمایت از عربستان سعودی در برابر ایران نیز کاملاً سلیقه‌دار است. کشورهای این منطقه از شمال عراق در مورد ایران موضع بی طرفانه‌ای دارند، اما حاضر به پرداخت هزینه برای رویارویی با عربستان در دفاع از ایران نیستند. اما در خصوص لبنان، مخالفت‌هایی با عربستان سعودی وجود دارد، از جمله مصری‌ها مایل نیستند که از بازی عربستان سعودی در بیروت پیروی کنند. ممکن است چنین درخواستی از سوی عربستان سعودی مطرح شود که مشروعیت دولت کنونی لبنان و وزیر خارجه این کشور را به عنوان نماینده لبنان در جلسه نپذیرند و استغای سعد حریری را به معنای عدم مشروعیت دولت کنونی لبنان تلقی کنند. است استقلال عربستان این باشد که مادامی که یک نخست‌وزیر موقت جدید با یک نخست‌وزیر دایم در لبنان تعیین نشده‌باشد نباید نماینده این کشور را در جلسات اتحادیه عرب پذیرفت. در حال حاضر اینهایی وجود دارد که اتحادیه عرب حاضر به پذیرش استقلال عربستان باشد یا اینکه جبران باسیل، وزیر خارجه کابینه حریری را

کدام از این پرونده‌ها تحولات و تغییراتی صورت گرفته است که علت رفتارهای سعودی را باید در خشم از این تحولات دانست. در عراق و سوریه، داعش متحمل شکست‌های سنگین شده و همین مساله وضعیت میدانی را تغییر داده است. در حالی که عراق وارد روزهای پسا داعش شده است عربستان سعودی مایل به بهبود روابطه ریاض و بغداد است. در سوریه نیز دولت بنشار اسد توفیق‌های میدانی بسیاری را به نام خود سند زده است و همین مساله خشم شبه‌فاشسانهایی را که در قالب معارضه در چندسال گذشته مقابل دولت مرکزی ایستادند و از حمایت سعودی برخوردار بودند، برانگیخته است.

برخی از تحلیل‌گران مسائل منطقه نیز اعتقاد دارند که محمد بن سلمان ۳۲ساله با بازی جدیدی که در منطقه به راه انداخته به دنبال القای این مساله است که عربستان سعودی تحت حاکمیت و مدیریت من به قدرت اول منطقه بدل خواهد شد. این همان سیاستی است که محمد بن‌سلمان، ولیعهد جوان سعودی در سیاست داخلی نیز دنبال می‌کند و با بازداشت‌های اخیر و تغییراتی که آنها را اصلاحات اجتماعی می‌خواند به دنبال نشان دادن چهره‌ای مقتدر از خویش است.

تاثیر ترامپ بر تنش تهران - ریاض

به گزارش خبرگزاری فرانسه نمی‌توان علت تنش میان ایران و عربستان را تنها در تنش در مسائل داخلی سعودی یا اختلاف‌های منطقه‌ای ایران و عربستان سعودی خلاصه کرد. بسیاری از تحلیلگران اعتقاد دارند که یک عامل مهم در این میان حضور دونالد ترامپ، رییس‌جمهور ایالات متحده در خاک سفیداست. به گواه این تحلیلگران از زمانی که ترامپ در اس قدرت در واشنگتن قرار گرفت پتانسیل‌های بالقوه برای تشدید تنش میان ایران و عربستان سعودی نیز باافعل شدند.

خصوصتی که دونالد ترامپ در قبال ایران دارد عملاً دست ریاض را برای هر اقدامی در برابر تهران بازگذاشته است. یک کار شناس روابط بین‌المللی در این باره می‌گوید: در چند هفته اخیر رابطه میان تهران و ریاض متشنج‌تر از پیش شده است و گزینه رقابت میان ایران و عربستان سعودی به عنوان دو قدرت منطقه‌ای به پیش از سال‌های انقلاب اسلامی بازمی‌گردد. حمایتی که ترامپ در ۹ ماه گذشته از عربستان سعودی کرده است عملاً در تضاد با سیاست‌هایی است که باراک اوباما در ۸ سال حضور در کاخ سفید در قبال ایران و عربستان دنبال می‌کرد. باراک اوباما با مذاکرات هسته‌ای با ایران و پایان ده به تحریم‌های هسته‌ای تهران در حقیقت شاخه زیتونی به این کشور داد

تا به مدد آن توازن قوا در منطقه را ایجاد کند. دولت ترامپ در مسیر کاملاً مخالف با این سیاست حرکت می‌کند و عربستان سعودی را در آغوش کشیده است. از سوی دیگر محمد بن سلمان نیز نشان داده که بیش از سایر دولت‌مردان سعودی ریسک‌پذیر و اهل رفتارهای تهاجمی چه در حوزه سیاست داخلی و چه در حوزه سیاست خارجی است. برخی از تحلیلگران اعتقاد دارند که محمد بن سلمان با ایجاد تنش جدید در رابطه با ایران به گونه‌ای که شاید دو کشور به زودی وارد مناظره مستقیم به هم شوند، تلاش می‌کند فضای داخلی را در خوف و جاز از آغاز جنگ نگاه دارد و بدین ترتیب بر قدرت خود بیفزاید.

سرمایه‌گذاری‌های این کشور از سر بگیرد.آن به زبان خلاصه می‌توان گفت که پوتین به دنبال حفظ رابطه خوب به شکل همزمان با تهران و ریاض است چرا که به هر دوی این کشورها در این مقطع زمانی و شرایط کنونی نیاز دارد. شاید حتی بتوان گفت که خصومت مشترک میان ریاض و تهران فرصت‌آمیزی ویژه‌ای برای مسکو ایجاد کرده است. در حالی که نه عربستان سعودی و نه ایران دل خوشی از همکاری هرزمان روسیه با این دو کشور ندارند اما روسیه می‌داند که هیچ کمک از این دو کشور نمی‌تواند از عهده تبعات عدم دوستی با مسکو بر آید.

عربستان سعودی و ایران حتی در افزایش همکاری با روسیه نیز بی‌با یکدیگر رقابت دارند هر کدام تلاش می‌کنند رابطه بهتر خود با مسکو را به رخ دیگری بکشند. از سوی دیگر، برخورداری از رابطه خوب همزمان با عربستان سعودی و ایران، دست روسیه در مواجهه با ایالات متحده را نیز بالاتر برده است. پوتین به خوبی می‌داند که توانایی واشنگتن در گفت‌وگو همزمان با اعراب و اسرائیل پس از آنکه اتحاد

جماهیر شوروی سابق رابطه خود با اسرائیل در سال ۱۹۶۷ را قطع کرده‌واشننگتن را به مهره اصلی وقاضی در مذاکرات صلح دارد، نشان دهد و البته به غرب نیز ثابت کند که کشورها را روند بطور کامل کنار گذاشته‌شد. با چنین تجربه‌ای، توانایی مسکو در گفت‌وگو همزمان با تهران و ریاض در عربستان دوندل ترامپ رویکرد خصمانه‌ای را در قبال ایران اتخاذ کرده است به پوتین این فرصت را می‌دهد تا در صورت تمایل ایران و عربستان سعودی به عنوان واسطه‌ای برای کاستن از تنش‌های این دو کشور اقدام کند و این‌بار این‌واشنگتن باشد که هیچ کمک از این دو کشور نمی‌تواند از عهده تبعات عدم دوستی با مسکو بر آید.

عربستان سعودی و ایران حتی در افزایش همکاری با روسیه نیز بی‌با یکدیگر رقابت دارند هر کدام تلاش می‌کنند رابطه بهتر خود با مسکو را به رخ دیگری بکشند. از سوی دیگر، برخورداری از رابطه خوب همزمان با عربستان سعودی و ایران، دست روسیه در مواجهه با ایالات متحده را نیز بالاتر برده است. پوتین به خوبی می‌داند که توانایی واشنگتن در گفت‌وگو همزمان با اعراب و اسرائیل پس از آنکه اتحاد